

วรรณกรรมไทยกับ สงครามโลกครั้งที่ 2

รศ. ประคอง เจริญจิตรกรรม *

สงครามโลกได้เกิดมาแล้ว 2 ครั้ง แต่สงครามโลกที่คนไทยอายุเกิน 45 ปีทุกคนยังคงระทึกใจเมื่อนึกถึง ก็คือ สงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ไทยได้ก้าวเข้าสู่ ภาวะของสงครามอย่างแท้จริง บ้านเมืองต้องถูกทำลายจิตใจประชาชนต้องหวาดผวา ทั้งด้วยการบุกรุกของกองทัพญี่ปุ่น และทั้งด้วยการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตร

บัดนี้แม้เวลาจะล่วงเลยมาถึง 45 ปี หลังจากการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่สภาพความทุกข์ยากของสงครามก็ยังเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่อยากจะให้เกิดขึ้นอีก และสิ่งหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นเตือนความทรงจำที่ขมขื่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ดี ก็คือ วรรณกรรม นั่นเอง

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2485 - พ.ศ. 2488 น่าจะเป็นเวลาที่นักประพันธ์สมัยนั้นประพันธ์เรื่องเกี่ยวกับสงครามโลกไว้เป็นจำนวนมาก เพราะเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งของโลกและของไทย แต่น่าประหลาดอย่างยิ่ง ที่เราแทบจะหาวรรณกรรมไทยซึ่งเขียนเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ได้ เท่าที่พบก็มีเพียงตอนท้ายเรื่อง สามกรุง ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ซึ่งได้ประพันธ์ข้อความดังกล่าวไว้ในปี พ.ศ. 2487 ว่า

“ เก้าปี “ ดิหนึ่ง ” ได้ ครอบดิน
ญี่ปุ่นเข้าเมืองมลิน มากไล่
คับคับทัพทางสินธุ์ ทางบก
ยึดแหล่งแห่งเราได้ ค้างแคว้นแดนเขา
ประเทศไทยใจสทก ตกกระไดพลอยโจน
โอนหนุทัยไปตาม ประกาศสงครามโฆษณา
ว่าอเมริกาอังกฤษ เป็นอมิตรของไทย
แต่ขโมมหาราชฐ์ ไม่ประกาศสงคราม
ตอบสยามสักคำ ทำไม่รู้ไม่ชี้
การที่เป็นเช่นนี้ ชักโหม่นนำใจ โฉนเนา ”
(น.273)

ข้อความข้างต้นนี้ ถึงแม้จะกล่าวถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ท่านก็ไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์ เป็นเพียงแต่บรรยายไปตามความจริงและเหตุการณ์ ว่าถึงแม้รัฐบาลไทยและญี่ปุ่นจะประกาศเป็นพันธมิตรกัน แต่สภาพความเป็นจริงแล้ว ญี่ปุ่นก็คือผู้ “ ยึดแหล่งแห่งเราได้ ค้างแคว้นแดนเขา ” และท่านยังแสดงความประหลาดใจที่เหล่าประเทศสัมพันธมิตรไม่ประกาศสงครามตอบโต้รัฐบาลไทย อย่างไรก็ดีตามกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้แสดงความห่วงใยประเทศไทยไว้ในบทสุดท้ายของเรื่องสามกรุง ว่า

**" ว่าจะสุดท้ายทอแม ญีปุ่นแพ้สงคราม
สยามจะผันผันโต ใครจะสามารถก่อ
ใครรู้ทางบ้าง ไทยจะเห้งเห้งคว้าง
ไขว่คว้าหาหน โหนเอย ฯ " (น.274)**

ถึงแม้จะเป็นเพียงข้อความสั้น ๆ แต่ก็แสดงให้เห็นความกล้าหาญและความรักชาติของท่านผู้ประพันธ์ เพราะการที่กล่าวว่า **" ว่าจะสุดท้ายทอแม ญีปุ่นแพ้สงคราม "** ในยุคที่ญี่ปุ่นยังมีอิทธิพลอยู่ในเมืองไทยก็สามารถนำภยามาสู่ผู้เขียนได้ไม่น้อยเลยทีเดียว หากว่าการคาดการณ์ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ก็ถูกต้องเช่นกัน

นอกจากเรื่องสามกรุงแล้ว วรรณกรรมไทยเรื่องอื่น ๆ ก็แทบจะไม่มีกล่าวถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้อาจจะด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สาเหตุประการแรก ได้แก่ สภาพการปกครองที่รัฐบาลจอมพล **ป. พิบูลสงคราม** ใช้การปกครองระบอบเผด็จการเพื่อปฎิวัติวัฒนธรรมให้คนไทยมีวัฒนธรรมอันดีงาม การกระทำเช่นนี้เราอาจพิจารณาในด้านดีได้ว่า รัฐบาลสมัยนั้นใช้การปฎิวัติวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือต่อสู้และป้องกันญี่ปุ่นที่จะมากลืนชาติและความเป็นไทย การปฎิวัติวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อวรรณกรรมที่สุด คงจะได้แก่ การประกาศการใช้ภาษาไทยแบบใหม่ อันทำให้หนักเขียนของไทยจำนวนมากต่อต้านถึงขั้นหยุดเขียนหนังสือ เช่น คุณมาลัย ชูพินิจ หยุดเขียนงานแผ่นดินของเรา โดยแสดงเหตุไว้ว่า **" ...จนกว่าภาษาไทยจะค่อยสบายหายอลเวง และข้าพเจ้าหายเวียนหัวแล้ว "**

สาเหตุอีกประการหนึ่ง ก็คือ ความกดดันจากกองทัพญี่ปุ่น ที่ต้องการให้สิ่งพิมพ์ของไทยเสนอแต่เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพญี่ปุ่นเท่านั้น อันเป็นสิ่งที่ขัดต่ออุดมการณ์ของนักเขียนสมัยนั้น นักเขียนจึงต่างพากันไม่เขียนเรื่องราวพาดพิงถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งอาจนำภยามาสู่ตน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว วรรณกรรมไทยส่วนใหญ่ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงเป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลงแล้ว

วรรณกรรมไทยที่เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้เราพอจะจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

— กลุ่มแรก คือ วรรณกรรมไทยที่ใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นส่วนประกอบเพียงบางส่วนของเรื่องที่จะสามารถดำเนินเรื่องต่อไป

— กลุ่มที่สอง คือ วรรณกรรมไทยที่ใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเหตุการณ์หลักในการดำเนินเรื่อง

สำหรับกลุ่มแรก คือ วรรณกรรมไทยที่ใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นส่วนประกอบเพียงบางส่วนของเรื่องที่จะสามารถดำเนินเรื่องต่อไป วรรณกรรมไทยกลุ่มนี้มีเป็นจำนวนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และในอนาคตก็คงจะมีต่อไป วรรณกรรมประเภทนี้มักจะใช้ภาวะหรือเหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สร้างปมปัญหาหรือแก้ไขปัญหาให้ตัวละคร เช่น

ร. จันทพิมพะ แต่งเรื่องสั้นเรื่อง **" ปา-ฎินาเรียแห่งโชค "** ก็ใช้เหตุการณ์เรื่องเชลยศึกในสงครามโลกครั้งที่ 2 แก้ปัญหาให้กับตัวละครเอก คือ **" นายโชค "** ซึ่งเดิมมีฐานะยากจน แต่เพราะได้มีโอกาสช่วยชีวิตเชลยศึกซึ่งเป็นทหารเรือชาวออสเตรเลียที่หนีจากค่ายกักขังของญี่ปุ่นมาได้ จึงทำให้เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง นายโชคก็มีฐานะร่ำรวยขึ้นเพราะทหารชาวออสเตรเลียได้ส่งมาแข่งพันธุ์ดีเยี่ยมมาให้นายโชค

หรือจากเรื่อง **ทุติยะวิเศษ** ของ **บุญเหลือ** ในเรื่องนี้ **มถ. บุญเหลือ เทพสุ-วรรณ** ได้ใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นฐานให้วิทูรก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองด้วยการรบ และก้าวขึ้นสู่ความมั่งคั่งด้วยการค้าขายทองคำ ผ้า ตลอดจนสินค้าจำเป็นในภาวะสงคราม จึงนับได้ว่าท่านผู้ประพันธ์ใช้ภาวะของสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเครื่องช่วยให้ตัวละครเอก

เปลี่ยนสถานภาพของตนเองได้เป็นผลสำเร็จ อันจะทำให้เรื่องดำเนินต่อไปตามแนวที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจไว้

หรือ เรื่อง **ไครกำหนด** ของ **ศรีฟ้า ลัตาวลย์** ที่เป็นละครโทรทัศน์มาแล้วหลายครั้ง ก็ใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเครื่องมือในการสร้างความขัดแย้งของตัวละคร และการเปลี่ยนวิถีชีวิตของตัวละครด้วยการนำสภาพของความมั่งคั่งจากการค้าขายในตลาดมืดสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มาทำให้ความสัมพันธ์ของตัวละครต้องต่างไปจากเดิม เช่น **ทาริกา** ผู้เป็นนางเอกเคยได้รับยกย่องจากทุกคนด้วยฐานะของลูกสาวเจ้าพระยา กลับต้องตกต่ำลง และลูกสาวผู้มั่งคั่งยุคใหม่กลับได้รับการยกย่องแทน อันเป็นหนทางออกที่งดงามสำหรับเหตุผลการหย่าร้างของนางเอกกับ **ไทยธชา** สามีนคนแรก ตามที่ผู้เขียนได้วางแนวไว้ ซึ่งเปิดโอกาสให้นางเอกและพระเอกได้พบและเข้าใจกันที่สุดในที่สุด

วรรณกรรมไทยกลุ่มนี้ จึงใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเพียงเครื่องมือในการสร้างเรื่องไปสู่จุดที่ผู้เขียนต้องการ ซึ่งมักไม่เกี่ยวกับสงครามหรือสันติภาพ เท่าไรนัก

ส่วนวรรณกรรมไทยกลุ่มที่สอง ซึ่งใช้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเหตุการณ์หลักในการดำเนินเรื่องนั้น มีอยู่ไม่มาก ที่จะนำมาพิจารณาในที่นี้มี 3 เรื่อง คือ

ระย้า ของ สด gurมะไรหิต
เมืองนิมิต ของ เรียมเอง หรือ
มาลัย ชูพินิจ
คู่กรรม ของ หมยันตี หรือ
วิมล ศิริไพบูลย์

ทั้งสามเรื่องนี้ล้วนมีแนวคิดต่างกัน หากแต่เมื่อพิจารณาครบทั้ง 3 เรื่องก็สามารถทราบทัศนคติและสภาพการต่อสู้ของคนไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ดีทีเดียว

ในที่นี้จะขอพิจารณาเริ่มจาก เรื่อง **ระย้า ของ สด gurมะไรหิต** เรื่อง ระย้า จะเริ่มต้นเหตุการณ์ตั้งแต่ญี่ปุ่นบุกไทยทางด้านเขาทโมน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 8 ธันวาคม 2484 และ

ดำเนินเรื่องต่อมาจนสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เรื่องนี้มีแนวคิดหลักต้องการเน้นให้เห็นความรักชาติของคนไทยที่พร้อมจะยอมพลีทุกอย่างเพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นไทย ผู้เขียนได้ใช้เขาทโมน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นฉากในการดำเนินเรื่อง โดยสะท้อนให้เห็นปฏิกิริยาของคนไทยไร้การศึกษาในท้องถิ่นชนบท แต่มีความรักชาติที่เข้มข้น จนสามารถรวมตัวกับกลุ่มเสรีไทยต่อสู้และทำลายกองทัพญี่ปุ่นซึ่งคนไทยถือว่าเป็นผู้รุกราน เหตุที่คนไทยรู้สึกต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์ต่อญี่ปุ่นมากนั้น **คุณสด กุระโรหิต** ได้เขียนไว้ในเรื่องระย้าตอนหนึ่งว่า

" เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ปีกลาย แต่ทุกคนยังรู้สึกอยู่เสมอว่าไทยถูกญี่ปุ่นรุกราน ญี่ปุ่นเป็นศัตรูไทย ประกอบกับความทารุณที่ญี่ปุ่นทำกับคนไทยซึ่งถูกจับตัวไปฐานลักขโมย หรือฐานฆ่าตัวเป็นปฏิปักษ์ ซึ่งนับวันก็ยิ่งมีมากขึ้น ... โดยเฉพาะนายสาบสูญไปในค่ายทรมาน " (น.141)

การเป็นปฏิปักษ์ ทำให้คนไทยยิ่งกลั่นแกล้งทหารญี่ปุ่น จึงทำให้ความเป็นศัตรูยิ่งเพิ่มพูนขึ้น ดังนั้นความเสียหายต่างๆ ที่เกิดจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งที่เป็น การกระทำของกองทัพญี่ปุ่นโดยตรง และทั้งที่ไม่ใช่การกระทำของกองทัพญี่ปุ่น เช่น การที่เครื่องบินของฝ่ายสัมพันธมิตรมาทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ คนไทยต่างถือว่าเป็นความผิดของกองทัพญี่ปุ่นทั้งสิ้น เนื่องจากกองทัพญี่ปุ่นเป็นผู้ผลักดันให้รัฐบาลไทยต้องจำยอมประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร

ดังนั้น **ระย้า** เด็กหนุ่มแห่งเขาทโมนจึงเปรียบประดุจดัวแทนของคนในชนบทที่ยินดีเสียสละทุกอย่างเพื่อรักษาแผ่นดินไทย

ส่วนนักประพันธ์อีกท่านหนึ่งที่มีชีวิตอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่นเดียวกับคุณสด กุระโรหิต ก็คือ **คุณมาลัย ชูพินิจ หรือเรียบเอง**

คุณมาลัย ชูพินิจ ได้แต่งเรื่อง **เมืองนิมิต** ลงพิมพ์เป็นตอนๆ ในหนังสือสยามสมัยรายสัปดาห์ ตั้งแต่ฉบับที่ 333 (28 กันยายน 2496) ถึงฉบับที่ 365 (10 พฤษภาคม 2497)

เรื่องเมืองนิมิตนี้ เริ่มต้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ดำเนินมาจนเกือบจะถึงฉากสุดท้าย คือ เริ่มเรื่องเมื่อฝ่ายอักษะเริ่มพ่ายแพ้แก่กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตร และจบลงเมื่อประเทศญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้แก่กองทัพฝ่ายสัมพันธมิตร

แนวคิดหลักของเรื่องเมืองนิมิต ก็เพื่อเสนอสังคมในอุดมคติที่คนเราจะอยู่ร่วมกัน ต่างช่วยเหลือกัน มีปัญหา ก็ปรึกษาช่วยกันหาทางแก้ไข เป็นสังคมที่อยู่กันอย่างสันติ ด้วยความรักและความเข้าใจกัน ซึ่งในเรื่องนักประพันธ์ชื่อดังได้ค้นพบเมืองนิมิต ที่ชุมชนของคนกรุงเทพฯ ที่อพยพหลบภัยระเบิดมาอยู่รวมกันที่สองฟากคลองแสนแสบ

เรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพวิถีการต่อสู้ญี่ปุ่นของคนไทยที่อยู่ในเมืองคือกรุงเทพฯ ซึ่งจะใช้วิธีการที่แตกต่างจากระย้า ที่จะต่อสู้ด้วยอาวุธ แลกด้วยเลือดและชีวิต หากการต่อสู้ของรังสิตกระทำด้วยปัญญาและตัวหนังสือ คือ ใช้หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อในการแจ้งข่าวและวิพากษ์วิจารณ์สงครามตามความเป็นจริง เพื่อผลประโยชน์ของชาติไทย โดยมีผู้ช่วยเหลือที่สำคัญคือสุริยะหรือสุวิทย์ ซึ่งเป็นลูกครึ่งญี่ปุ่นไทย คือมีบิดาเป็นนายพลของกองทัพญี่ปุ่น และมารดาเป็นคนไทย สุริยะได้รับการอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่นในเมืองไทย เพิ่งจะกลับไปญี่ปุ่นไม่กี่ปี เมื่อประเทศญี่ปุ่นเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 สุริยะก็ต้องรับใช้ชาติเป็นทหารในหน่วยจู่โจมที่สายลับ ดังนั้นเมื่อสุริยะต้องเข้ามาปฏิบัติการณ์ในเมืองไทย ด้วยความผูกพันกับแผ่นดินแม่ที่เขาเติบโตมา เขาจึงยอมทรยศ

ต่อกองทัพญี่ปุ่น มาช่วยฝ่ายไทยป้องกันการปะทะและการนองเลือดระหว่างคนไทยกับญี่ปุ่น เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ด้วยความสำนึกว่าตนผิดค่าปฏิกิริยาต่อสมเด็จพระจักรพรรดิสุริยะจึงฮาระกิตัวเอง

ในเรื่องความรักชาติของคนไทยนั้น **คุณมาลัย ชูพินิจ** ได้เน้นไว้หลายตอน เช่น จากคำพูดของตาหวัง ซึ่งเป็นเพียงชานา ว่า

" ลูกเมีย ครอบครัว วัควาย และไร่นา มีประโยชน์อะไรครับ ถ้าแผ่นดินไม่ใช่ของเรา " (น. 230)

นอกจากนี้ **คุณมาลัย ชูพินิจ** ยังสะท้อนให้เห็นภาพของความโหดร้ายของทหารญี่ปุ่น ไว้ว่า

" พ่อค้าจีนสองคน ที่ถูกสงสัยว่าให้ความสนับสนุนทางลับๆ แก่ฝ่ายจีนตรงข้ามกับรัฐบาลวังจิงไว ถูกซ้อม ถูกทรมานจนถึงแก่ความตาย ... พวกญาติพี่น้องอาจจะไม่มีใครทันนึกด้วยซ้ำไปว่าเขาไม่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้แล้ว... พวกแคมแปร์ดีว่าจะจัดการอย่างไรในเรื่องเช่นนี้ " (น. 166-7)

ภาพที่สะท้อนออกมาจากเรื่อง**เมืองนิมิต** จึงเป็นชีวิตของคนกรุงเทพฯ ในภาวะสงคราม ซึ่งก็ต้องต่อสู้และมีภัยอันตรายจากกองทัพของญี่ปุ่นไม่แพ้ในชนบท เพียงแต่ต่างรูปแบบออกไปเท่านั้น

ฉะนั้นถ้าเราศึกษาทั้งเรื่องระย้า และเรื่องเมืองนิมิต เราจะเห็นภาพรวมของสภาวะสงครามในเมืองไทยทั้งในชนบทและในเมือง รวมทั้งเห็นทัศนคติของคนไทยที่ไม่ว่าจะอยู่แห่งใด ร่ำรวย หรือยากจน มีการศึกษาหรือไม่ ต่างก็ร่วมใจกันต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติไทย

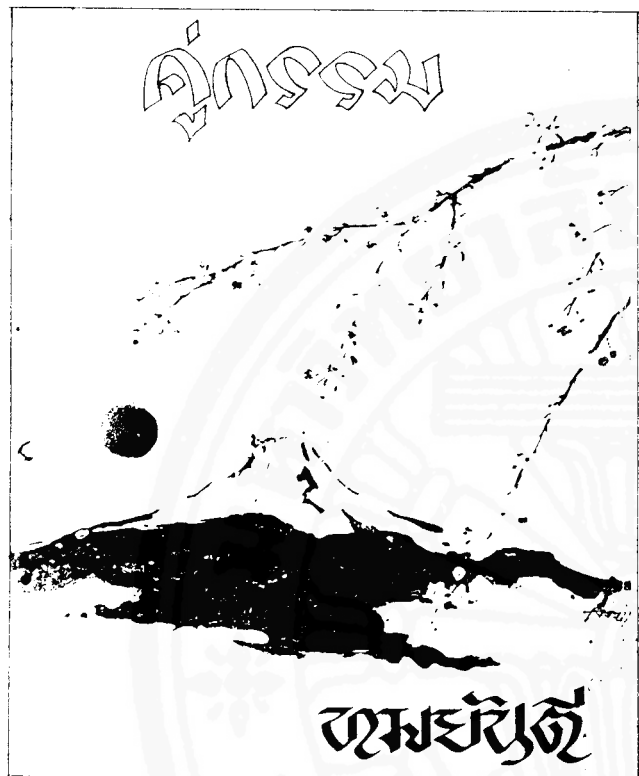
วรรณกรรมไทยที่เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 อีกเรื่องหนึ่งก็คือ เรื่อง**คู่กรรม** ซึ่ง**คุณหมยยันตี** แต่งขึ้นราว พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2512 นวนิยายเรื่องนี้เริ่มเรื่องตั้งแต่ญี่ปุ่นบุกเข้ามาในประเทศไทย และดำเนินเรื่องจบลงขณะที่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยังไม่ยุติ หากแต่ตัวละครเอกฝ่ายชายคือโกโบริได้ตายลง

คู่กรรมนี้ อาจจะถือได้ว่าเป็นนวนิยายไทยเรื่องเดียวที่เขียนเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วสะท้อนภาพความดั่งาม น่าย่อง ของทหารญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **โกโบริ** พระเอกของเรื่องที่แทบจะเป็นพระเอกในอุดมคติ ผู้ทรงคุณความดีงามและเสียสละเพื่อหญิงที่ตนรัก ภาพความโหดร้ายของทหารญี่ปุ่นแม้จะมีบ้าง เช่น ในการบรรยายตอนหนึ่งว่า

" รถรางค่อนข้างแน่นแออัดไปด้วยผู้คน เพราะจำนวนรถเมลล์ลดน้อยลง เนื่องจากขาดแคลนน้ำมัน ... คนที่ยังอยู่ดูเหมือนจะหายใจเป็นคำว่า " เฮ่งลี้ " ทุกลมหายใจเข้าออก ... เมื่อวานแม่ค้าอ้อยข้างธรรมศาสตร์ก็เสร็จไปอีกราย ไ้พวกนั้นมันดุไปนะซิ แล้วเอาศพมาทิ้งไว้ข้างกำแพงบ้านฉัน - ไ้พวกนายทหารชาวมุไรมันใจร้ายนัก " (น. 147)

แต่ความโหดร้ายเหล่านี้ถูกความดีของพระเอกลบหายไปหมด ภาพที่ผู้อ่านติดอยู่ในความทรงจำ คือ ภาพ **โกโบริ** ผู้แสนดีและน่าสงสารเท่านั้น

การแต่งลักษณะเช่นนี้เหมาะสมสำหรับเรื่องคู่กรรม ซึ่งมีแนวคิดหลัก คือเรื่องของการรักอันบริสุทธิ์ที่ชายจะพึงมอบแก่หญิงที่ตนรัก ดังนั้น **คู่กรรม** จึงเป็นงานเขียนเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 เรื่องเดียวที่ทำให้คนไทยรักญี่ปุ่นแทนการเคียดแค้นชิงชัง

จากการศึกษานวนิยายไทยที่เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 เราพอจะแบ่งคนไทยออกเป็น 2 กลุ่ม ตามทัศนคติ คือ

กลุ่มแรก คือ คนไทยที่รักชาติ และยอมพลีทุกอย่าง ต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระของแผ่นดินไทย ซึ่งมักจะเป็นชาวบ้านธรรมดา ยากจน เช่น **ระย้า, กระหิง** **แห่งเขาทโมน** หรือพวกมีการศึกษาที่มีอุดมคติ เช่นนักหนังสือพิมพ์อย่าง**รังสิต, ดิเรก, สุริยะ** จากเมืองนิมิต **วันส, ยังสุมาสิน** จากเรื่องคู่กรรม ตัวละครเหล่านี้ จะสะท้อนภาพของคนไทยที่เอื้ออารี รักความอิสระ กล้าหาญ กระทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าความสุขส่วนตัว

ส่วนคนไทยอีกกลุ่ม คือ คนไทยที่มุ่งแสวงหาประโยชน์จากผู้ที่ต่ำต้อยกว่า ตัวละครประเภทนี้จะมีลักษณะไม่จริงใจต่อใคร การกระทำทุกอย่างจะคิดถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่ ตัวละครเหล่านี้มักจะเป็นผู้มีฐานะดี การศึกษาค่อนข้างดี มีสถานภาพทางสังคมเป็นที่น่ายำเกรง เช่น **ขุนรอน** ในเรื่องระย้า **วิฑูร** จากเรื่องทุติยะวิเศษ คนเหล่านี้ในยามญี่ปุ่นมีชัยชนะก็จะเห็นดีเห็นงามไปตามญี่ปุ่น และมักจะใช้ภาวะขาดแคลนยามสงคราม กักตุน และค้าขายทองคำ สินค้าจำเป็นอื่นๆ ในตลาดมืด จนมีฐานะมั่งคั่ง ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวแทนของคนไทยบางกลุ่มที่นักประพันธ์ต้องการแสดงให้เห็นว่า เป็นภัยต่อชาติไทยไม่น้อยกว่าพวกศัตรู เช่น ญี่ปุ่นเลย

วรรณกรรมไทยที่เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ นอกจากจะสะท้อนภาพของสังคมไทยสมัยสงครามโลกที่มีแต่ความขาดแคลน มีแต่ความลำบากยากเข็ญ มีแต่หวาดกลัว มีแต่ความพลัดพราก รวมทั้งมีแต่การต่อสู้ อีกทั้งยังแสดงทัศนคติของคนไทยให้เราบางคนซึ่งอาจเกิดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และไม่เคยประสบกับภาวะดัง

กล่าวเลย ให้สามารถเข้าใจและเห็นทุกภัยอันเกิดจากสงคราม

นอกจากสะท้อนภาพแล้ว วรรณกรรมไทยที่เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังทำหน้าที่ชี้นำสังคมให้เห็นโทษภัยของสงคราม และปลูกมนุษยธรรมในจิตใจของคนขึ้นมาเพื่อให้คนเราเห็นใจซึ่งกันและกัน แม้แต่ผู้เป็นศัตรู ดังเช่น ในเรื่อง **ระย้า** คุณสด ภูมระโรหิต ได้บรรยายภาพตอนระย้าฆ่าทหารญี่ปุ่นคนหนึ่ง ไว้ว่า

" ... ชะแสงอันหนักก็เหวี่ยงไปที่ขมับ เสียงดังไฟสะ แล้วลูกพระอาทิตย์ ซึ่งอาจมีลูกเมียชะแอ่คอยอยู่ทางบ้านก็ม้วนคว่ำลง ไม่ได้ร้องสักคำเดียว " (น. 200)

การที่ผู้เขียนบรรยายแทรกไว้ว่า **" อาจมีลูกเมียชะแอ่คอยอยู่ทางบ้าน "** นั้นแสดงให้เห็นจิตใจของผู้เขียนที่มองญี่ปุ่นไม่ใช่ในฐานะศัตรูเท่านั้น แต่เป็นการมองในฐานะมนุษย์ด้วยกัน การมารบและต้องฆ่ากันเป็นเพียงหน้าที่ โดยธรรมชาติแล้วความเป็นคนย่อมมีเหมือนกัน

หรือในเรื่อง **เมืองนิมิต** บทที่รัฐจวนกล่าวเมื่อจำเป็นต้องฆ่าทหารญี่ปุ่น ว่า

" ถึงจะเป็นชีวิตทหารญี่ปุ่น มันก็ทำให้อดคิดไม่ได้ว่าเหมือนอย่างชีวิตของทหารไทยเราเหมือนกัน เขาอาจจะมีลูก มีเมีย มีพ่อแม่แก่เฒ่าอยู่ทางบ้าน การตายของเขาจะเป็นความโศกเศร้าของคนพวกนั้น " (น. 356)

ข้อความนี้ก็แสดงให้เห็นว่าผู้เขียน คือ **คุณมาลัย ชูพินิจ** มองศัตรูเป็นมนุษย์ที่มีความรัก ความทุกข์ ความรับผิดชอบ เช่นคนทั่วไป

ถึงจุดนี้เป็นจุดเล็ก ๆ แต่ก็ป็นจุดที่ยิ่งใหญ่ที่นักประพันธ์ไทยที่เขียนเรื่องเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ทิ้งไว้ให้กับผู้อ่าน ด้วยความหวังจะให้ผู้อ่านช่วยกันรักษาความเข้าใจและสันติภาพระหว่างกันไว้ รวมทั้งช่วยกันป้องกันไม่ให้สงครามเกิดขึ้น เพื่อมนุษย์จักได้ไม่ต้องมาเช่นฆ่ากันทั้งที่ไม่ได้โกรธเคืองกันอีกต่อไป

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด เราจึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมไทยที่เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็คือ วรรณกรรมเพื่อสันติภาพ และความสุขของมวลมนุษยชนนั่นเอง.

หนังสืออ้างอิง

ทมนันตี (วิมล ศิริโพบูลย์). **คู่กรรม**. พระนคร: คลังวิทยา, 2512.

บุญเหลือ (มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ). **หุติยะวิเศษ**. พระนคร: แพร่พิทยา, 2511.

ประอรรัตน์ บุรณมาตร. "วิเคราะห์บทละครประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการ." **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 2523. (ยึดสำเนา).

พิทยากรณ, กรมหมื่น. **สามกรุง**. พระนคร: คลังวิทยา, 2511.

ร. จันทิมพะ (นางสาวรวงทองหรือเริ่ม จันทิมพะ). "ปาฏิหาริย์แห่งโชค," **จำเลยลับ**.

พระนคร: แพร่พิทยา, 2514.

เรียบเอง (มาลัย ชูพินิจ). **เมืองนิมิต**. กรุงเทพมหานคร: ถนนหนังสือ, 2530.

ศรีฟ้า ลัดดาวัลย์. **ใครกำหนด**. พระนคร: คลังวิทยา, 2514.

สด คุรุมะโรหิต. **ระย้า**. พระนคร: ผ่านฟ้าพิทยา, 2513.